

Xây dựng đội ngũ giảng viên khoa học xã hội và nhân văn ở các học viện, trường sĩ quan đáp ứng yêu cầu hiện đại hoá quân đội hiện nay

ThS. NGUYỄN VĂN ĐỨC

Học viện Chính trị, Bộ Quốc phòng; Email: nguyenduchvct8x@gmail.com

Tóm tắt: Giảng viên khoa học xã hội và nhân văn ở các học viện, trường sĩ quan quân đội là một bộ phận quan trọng của đội ngũ giảng viên trong quân đội. Trước yêu cầu ngày càng cao của nhiệm vụ đổi mới giáo dục, đào tạo của các học viện, trường sĩ quan quân đội đòi hỏi phải xây dựng đội ngũ giảng viên khoa học xã hội và nhân văn đủ về số lượng, chất lượng cao và cơ cấu hợp lý. Đây là một nhiệm vụ vừa cấp thiết trước mắt vừa lâu dài, đòi hỏi phải có lộ trình, kế hoạch cụ thể, có sự quyết tâm rất lớn để hoàn thành nhiệm vụ này. Bài viết đề cập đến giải pháp xây dựng đội ngũ giảng viên khoa học xã hội và nhân văn ở các học viện, trường sĩ quan đáp ứng yêu cầu xây dựng Quân đội trong tình hình mới.

Từ khóa: khoa học xã hội và nhân văn; trường sĩ quan; quân đội.

1. Đặt vấn đề

Quan trọng nhất là cán bộ là gốc của mọi công việc, cán bộ là nhân tố quyết định mức độ hoàn thành nhiệm vụ, thậm chí quan trọng nhất là công tác cán bộ là nhiệm vụ then chốt, những năm qua, Quân uỷ Trung ương, Bộ Quốc phòng luôn quan tâm đến việc xây dựng, nâng cao chất lượng đội ngũ nhà giáo, trong đó có giảng viên khoa học xã hội và nhân văn ở các học viện, trường sĩ quan quân đội. Để kịp thời chỉ đạo công tác xây dựng đội ngũ nhà giáo Bộ Quốc phòng đã phê duyệt Quyết định số 3525/QĐ-BQP về việc phê duyệt Đề án "Xây dựng đội ngũ nhà giáo, cán bộ quản lý giáo dục trong Quân đội giai đoạn 2023 - 2030 và những năm tiếp theo". Mục tiêu đề án về xây dựng đội ngũ giảng viên đó là: "Có trình độ cao, kiến thức tiên tiến, năng lực toàn diện; tác phong và phương pháp giảng dạy và làm việc chuyên nghiệp, khoa học; sức khoẻ và độ tuổi phù hợp; đủ về số lượng, cơ cấu hợp lý, đảm bảo sự kế thừa và chuyển tiếp vững chắc giữa các thế hệ, đáp ứng yêu cầu đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục⁽¹⁾". Đây là một chủ trương đúng đắn và kịp thời, góp phần quan trọng vào nâng cao chất lượng đội ngũ giảng viên các nhà trường quân đội.

2. Thực trạng xây dựng đội ngũ giảng viên khoa học xã hội và nhân văn ở các học viện, trường sĩ quan đáp ứng yêu cầu hiện đại hoá quân đội hiện nay

Thời gian qua, Đảng uỷ, Ban Giám đốc (Ban Giám hiệu) các học viện, trường sĩ quan đã có nhiều chủ trương, giải pháp lãnh đạo, chỉ đạo để xây dựng đội

ngũ giảng viên khoa học xã hội và nhân văn. Trong công tác tuyển dụng, bố trí, sử dụng giảng viên khoa học xã hội và nhân văn đã có nhiều đổi mới. Đội ngũ giảng viên khoa học xã hội và nhân văn đủ về số lượng, chất lượng ngày càng cao, trong cơ cấu đã có sự đổi mới, đó là đã mạnh dạn bố trí giảng viên trẻ, có năng lực tốt giữ các chức vụ chủ chốt. Trong công tác đào tạo, bồi dưỡng đã tăng tỷ lệ đào tạo sau đại học, đi thực tế tại các đơn vị, qua đó trực tiếp đó góp phần nâng cao năng lực, phẩm chất, trình độ lý luận, kinh nghiệm thực tiễn, trình độ quản lý, chỉ huy của đội ngũ này. Đồng thời, việc chuẩn hoá đội ngũ giảng viên, số lượng giảng viên có học hàm, học vị, được công nhận các danh hiệu cao quý ngày càng nhiều và trẻ hóa.

Tuy vậy, trước yêu cầu nhiệm vụ đổi mới giáo dục, đào tạo hiện nay, việc xây dựng đội ngũ giảng viên khoa học xã hội và nhân văn ở các học viện, trường sĩ quan quân đội vẫn còn một số khó khăn, hạn chế. Kế hoạch đào tạo, bồi dưỡng có nội dung chưa sát với đặc điểm, trình độ của giảng viên khoa học xã hội và nhân văn. Tỷ lệ nhân lực chất lượng cao, chuyên gia đầu ngành chưa tương xứng với tiềm năng của các nhà trường. Cơ cấu độ tuổi, kinh nghiệm của đội ngũ này còn có những bất cập, sự kế thừa giữa các thế hệ cán bộ chưa bền vững.

Trong thời gian tới, nhiệm vụ xây dựng đội ngũ giảng viên khoa học xã hội và nhân văn ở các học viện, trường sĩ quan ngày càng đặt ra cấp thiết. Quyết định số 3525/QĐ-BQP xác định xây dựng đội ngũ nhà giáo ở các học viện, trường sĩ quan với các tiêu chí cụ thể.

Đến năm 2025, các học viện, trường sĩ quan trực thuộc Bộ Quốc phòng đạt 85% có trình độ sau đại học, trong đó trên 25% đạt trình độ tiến sĩ; hằng năm có trên 35 nhà giáo được công nhận đạt tiêu chuẩn chức danh giáo sư, phó giáo sư. Từ năm 2026 đến 2030, 95% nhà giáo đạt chuẩn theo quy định của Nhà nước và Bộ Quốc phòng, từ 20% - 30% đủ khả năng làm việc trong môi trường quốc tế, có trên 85% giảng viên có trình độ sau đại học, trong đó 25% có trình độ tiến sĩ, hằng năm có trên 40 nhà giáo được công nhận đạt tiêu chuẩn chức danh giáo sư, phó giáo sư⁽²⁾. Có 50% nhà giáo qua cương vị chỉ huy, quản lý đơn vị phù hợp với mục tiêu, yêu cầu đào tạo của từng đối tượng⁽³⁾.

3. Giải pháp xây dựng đội ngũ giảng viên khoa học xã hội và nhân văn ở các học viện, trường sĩ quan đáp ứng yêu cầu hiện đại hoá quân đội hiện nay

Để xây dựng và nâng cao chất lượng đội ngũ giảng viên khoa học xã hội và nhân văn ở các học viện, trường sĩ quan đáp ứng yêu cầu các tiêu chí của Quyết định số 3525/QĐ-BQP cần thực hiện đồng bộ các giải pháp sau đây:

Một là, tăng cường sự lãnh đạo, chỉ đạo của cấp ủy, chỉ huy ở các học viện, trường sĩ quan quân đội đối với nhiệm vụ xây dựng đội ngũ giảng viên khoa học xã hội và nhân văn trong tình hình mới.

Đây là giải pháp quan trọng hàng đầu, giữ vai trò quyết định đến chất lượng xây dựng và phát triển đội ngũ giảng viên khoa học xã hội và nhân văn ở các nhà trường. Thực tiễn cho thấy, sự quan tâm lãnh đạo, chỉ đạo, đôn đốc, kiểm tra của Đảng ủy, Ban Giám đốc (Ban Giám hiệu), cấp ủy, chỉ huy các cấp là nhân tố quyết định đến chất lượng, hiệu quả công tác này.

Trước hết, cấp ủy, chỉ huy các cấp cần quán triệt, nắm vững các nghị quyết, chỉ thị về công tác giáo dục, đào tạo, công tác cán bộ, trực tiếp là: Quyết định số 89/QĐ-TTg, ngày 18/01/2019 của Thủ tướng Chính phủ; Quyết định số 3525/QĐ-BQP ngày 03/8/2023 của Bộ Quốc phòng; Nghị quyết số 1657-NQ/QUTW ngày 20/12/2022 của Quân ủy Trung ương. Trên cơ sở đó, cấp ủy, cán bộ chủ trì các cấp quán triệt nâng cao nhận thức, xác định nhiệm vụ xây dựng đội ngũ giảng viên khoa học xã hội và nhân văn là một nhiệm vụ chính trị trung tâm, khâu then chốt quyết định đến chất lượng giáo dục, đào tạo của nhà trường.

Đồng thời, chủ động đề ra chủ trương, biện pháp, kế hoạch, quy trình tuyển chọn, đào tạo, bồi dưỡng, sử

dụng giảng viên khoa học xã hội và nhân văn hiệu quả.

Hai là, các học viện, trường sĩ quan quân đội làm tốt công tác quy hoạch, chuẩn hóa đội ngũ giảng viên đội ngũ giảng viên khoa học xã hội và nhân văn.

Đây là giải pháp quan trọng, có ý nghĩa nền tảng trong nâng cao chất lượng đội ngũ giảng viên khoa học xã hội và nhân văn ở các nhà trường cả trước mắt và lâu dài. Cấp ủy, chỉ huy các cấp thường xuyên rà soát, đánh giá thực chất đội ngũ giảng viên khoa học xã hội và nhân văn làm cơ sở cho việc quy hoạch đội ngũ giảng viên.

Trong công tác tạo nguồn, chủ động lựa chọn những học viên tốt nghiệp loại giỏi, những cán bộ có năng lực, trình độ tốt từ các đơn vị để bồi dưỡng làm giảng viên. Đối với nhiệm vụ xây dựng đội ngũ giảng viên, cấp ủy, chỉ huy các cấp chủ động xây dựng kế hoạch cử giảng viên đi thực tế tại các đơn vị cơ sở, thông qua thực tiễn để rèn luyện, nâng cao trình độ, năng lực quản lý, kinh nghiệm thực tiễn; đồng thời, cử giảng viên đào tạo tại các học viện, nhà trường trong và ngoài Quân đội, đào tạo trình độ thạc sĩ, tiến sĩ để họ có điều kiện nâng cao trình độ, năng lực chuyên môn. Đối với xây dựng đội ngũ cán bộ khoa, bộ môn cần lựa chọn những giảng viên trình độ thạc sĩ, tiến sĩ, có phương pháp giảng dạy tiên tiến, khoa học, có năng lực nghiên cứu tốt, có trình độ quản lý, chỉ huy tốt, được qua thực tế chỉ huy tại đơn vị từ cấp trung đoàn trở lên. Quan tâm làm tốt công tác lựa chọn giảng viên trẻ, được đào tạo cơ bản, đủ phẩm chất và năng lực để đề bạt, bổ nhiệm giữ cương vị chủ trì; tạo động lực cho giảng viên trẻ phấn đấu vươn lên. Quá trình đánh giá, nhận xét, đề bạt, bổ nhiệm, bố trí, sắp xếp, sử dụng cán bộ, giảng viên phải đảm bảo nghiêm túc, chặt chẽ, chính xác, đúng người, đúng việc, đúng chuyên môn, nghiệp vụ. Đồng thời, kiên quyết đưa ra khỏi đội ngũ những cán bộ, giảng viên vi phạm kỷ luật.

Bên cạnh đó, đẩy mạnh thực hiện "chuẩn hóa" chức danh giảng viên đội ngũ giảng viên khoa học xã hội và nhân văn ở các học viện, trường sĩ quan. Đồng thời, chỉ huy khoa giao nhiệm vụ, tạo điều kiện cho giảng viên tích lũy đủ điều kiện về thời gian giảng dạy, nghiên cứu khoa học, hoàn thiện các tiêu chí để làm chức danh giảng viên, giảng viên chính, giảng viên cao cấp. Đối với mỗi giảng viên, cần căn cứ vào các tiêu chí, tiêu chuẩn theo quy định, tự đặt ra kế hoạch và nỗ lực phấn đấu hoàn thành các tiêu chí, nhất là tiêu chí về giảng dạy, nghiên cứu khoa học.

Ba là, làm tốt công tác đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ giảng viên khoa học xã hội và nhân văn ở các học viện, trường sĩ quan quân đội.

Đây là biện pháp quan trọng, thường xuyên giúp nâng cao trình độ chuyên môn cho đội ngũ giảng viên khoa học xã hội và nhân văn ở các học viện, trường sĩ quan quân đội. Việc bồi dưỡng cho đội ngũ này cần xuất phát từ đòi hỏi của thực tiễn, từ mục tiêu, yêu cầu đổi mới giáo dục, đào tạo; đặc điểm, yêu cầu của nghề nghiệp, trình độ giảng viên để các nhà trường xác định nội dung, hình thức cho phù hợp.

Về nội dung, cần tập trung bồi dưỡng toàn diện cả về học vấn, trình độ quản lý, chỉ huy, năng lực sư phạm và kinh nghiệm thực tiễn cho đội ngũ giảng viên; kết hợp chặt chẽ giữa bồi dưỡng nghiệp vụ sư phạm với nâng cao khả năng tư duy độc lập, sáng tạo, giữa cập nhật kiến thức mới với bồi dưỡng nâng cao tay nghề cho đội ngũ giảng viên. Về hình thức bồi dưỡng, cần được vận dụng phù hợp, linh hoạt qua các hình thức, như: mở các lớp bồi dưỡng cấp chứng chỉ nghiệp vụ; mở các lớp tập huấn để bổ sung, cập nhật kiến thức mới, trọng tâm là những môn học, ngành học có sự phát triển nhanh về lý luận và thực tiễn để giảng viên không bị lạc hậu về kiến thức. Khuyến khích giảng viên tự học, tự bồi dưỡng, nhất là giảng viên trẻ, nhằm đáp ứng yêu cầu nâng cao chất lượng giảng dạy, nghiên cứu khoa học.

Cấp ủy, chỉ huy các khoa giáo viên làm tốt công tác lựa chọn nguồn giảng viên đi đào tạo, bồi dưỡng, tránh tình trạng hình thức; tăng cường các hoạt động quản lý chuyên môn, tổ chức các buổi sinh hoạt chuyên môn, kết hợp nhiều hình thức bồi dưỡng tại khoa, trong đó chú trọng bồi dưỡng thông qua hoạt động thực tiễn giảng dạy, cập nhật kiến thức mới, thực hiện tốt các hoạt động hỗ trợ chuyên môn như: thao giảng, dự giờ, thông qua bài giảng. Thông qua các hoạt động này tạo cơ hội để đội ngũ giảng viên học hỏi kinh nghiệm, nâng cao chất lượng đội ngũ giảng viên.

Bốn là, các học viện, trường sĩ quan quân đội xây dựng môi trường sư phạm thuận lợi cho giảng viên khoa học xã hội và nhân văn yên tâm, gắn bó với nhiệm vụ.

Theo đó, cần thực hiện tốt quy chế, cơ chế, chế độ, chính sách đãi ngộ, công tác thi đua, khen thưởng, có những hình thức khen thưởng, tôn vinh mang tính đặc thù đối với đội ngũ giảng viên khoa học xã hội và nhân văn. Xây dựng, nhân rộng tập thể, cá nhân xuất sắc,

điển hình tiên tiến trong công tác giáo dục, đào tạo. Đồng thời, xây dựng môi trường làm việc dân chủ, thân thiện, thuận lợi cho đội ngũ giảng viên yên tâm công tác, phát huy tài năng của bản thân, phấn đấu vươn lên hoàn thành chức trách, nhiệm vụ người thầy trong sự nghiệp trồng người.

Các nhà trường cần đầu tư cơ sở vật chất, trang thiết bị để giảng viên có cơ hội tiếp cận thông tin khoa học. Đồng thời, có cơ chế mở rộng giao lưu hợp tác với các cơ sở giáo dục trong và ngoài nước để cho giảng viên khoa học xã hội và nhân văn ở các học viện, trường sĩ quan có cơ hội giao lưu kiến thức, tiếp cận những tri thức mới, tìm ra những mô hình, cách làm hay trong giảng dạy và nghiên cứu khoa học để áp dụng vào thực tiễn giảng dạy của mỗi giảng viên.

4. Kết luận

Hiện nay và những năm tiếp theo, nhiệm vụ xây dựng Quân đội hiện đại nói chung và nhiệm vụ giáo dục, đào tạo của các học viện, trường sĩ quan quân đội nói riêng, tiếp tục có sự phát triển cả về quy mô, loại hình, đối tượng, phương thức đào tạo với yêu cầu ngày càng cao, đòi hỏi xây dựng đội ngũ giảng viên khoa học xã hội và nhân văn đảm bảo có số lượng đủ, chất lượng cao và cơ cấu hợp lý. Đây là một nhiệm vụ cấp thiết trước mắt vừa lâu dài, đòi hỏi phải có lộ trình, kế hoạch cụ thể, có sự quyết tâm, nỗ lực cố gắng cao của các học viện, trường sĩ quan. Xây dựng đội ngũ giảng viên khoa học xã hội và nhân văn ở các học viện, trường sĩ quan quân đội góp phần quan trọng vào thực hiện thắng lợi Nghị quyết 1657/NQ/QUTW về đổi mới công tác giáo dục và đào tạo đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ xây dựng Quân đội trong tình hình mới và Quyết định số 4565/QĐ-BQP về phê duyệt Kế hoạch triển khai thực hiện Đề án "Xây dựng đội ngũ nhà giáo, cán bộ quản lý giáo dục trong Quân đội giai đoạn 2023 - 2030 và những năm tiếp theo".

(1) Bộ Quốc phòng, Quyết định số 3525/QĐ-BQP ngày 03 tháng 8 năm 2023 về việc Phê duyệt Đề án "Xây dựng đội ngũ nhà giáo, cán bộ quản lý giáo dục trong Quân đội giai đoạn 2023 - 2030 và những năm tiếp theo".

(2) Bộ Quốc phòng, Quyết định số 3525/QĐ-BQP ngày 03 tháng 8 năm 2023 về việc Phê duyệt Đề án "Xây dựng đội ngũ nhà giáo, cán bộ quản lý giáo dục trong Quân đội giai đoạn 2023 - 2030 và những năm tiếp theo".

(3) Quân ủy trung ương, Nghị quyết số 1657-NQ/QUTW ngày 20 tháng 12 năm 2022, Về đổi mới công tác giáo dục và đào tạo đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ xây dựng Quân đội trong tình hình mới.